

Základní verze programu DVPP zaměřeného na zavádění formativního hodnocení

Název vzdělávací akce:	Formativní hodnocení – proč a jak?
Forma:	Kurz probíhá ideálně ve dvou po sobě následujících dnech (účastníkům je zajištěno ubytování) ¹
Hodinová dotace:	16 vyučovacích hodin

FORMATIVNÍ HODNOCENÍ – PROČ A JAK?**ANOTACE**

Jedná se o intenzivní 16 hodinový kurz zaměřený na porozumění principům formativního hodnocení, zejména tří základních pilířů (stanovení cílů, práce s kritérii, popisná zpětná vazba) a následné osvojení základů dovednosti formativně žáky hodnotit. Proto je zde věnován dostatečný prostor pro praxi, sdílení zkušeností účastníků, zvědomování si vlastního posunu, a to nejen v porozumění a v získaných dovednostech, ale i v celkovém přístupu v učení žáků.

OBSAH VZDĚLÁVACÍHO KURZU

1. Úvod, seznámení účastníků a lektorů, evokace – 1 hod.
2. Jaké způsoby hodnocení známe a používáme, co z toho je a co není formativní – 2 hod.
3. Účel hodnocení a 3 základní pilíře formativního hodnocení a diskuze o jejich roli v procesu učení – 3 hod.
4. Jak jsme na tom s hodnocením u nás – diskuze nad postavením hodnocení v kontextu celé školy, propojení s vizí školy, ŠVP, navázání na kulturu školy, co můžu jako učitel ovlivnit a co už ne? – 2 hod.
5. Ukázky z praxe – sdílení zkušeností z výuky účastníků – 2 hod.
6. Trénink formulace formativního hodnocení – 2hod.
7. Seznámení s doporučenými materiály k přípravě vyučovací hodiny, práce s reflektivním deníkem – 2 hod.
8. Prostor pro formulaci osobního cíle, promýšlení dalších kroků ve škole – 1 hod.
9. Reflexe kurzu – 1 hod.

1. Úvod, seznámení účastníků a lektorů, evokace (1 hod.)

Cílem je seznámení skupiny s lektory a vyjasnění motivace, následně vybavení si vlastní zkušenosti s pozicí hodnoceného a zamyšlení, které typy hodnocení jsou funkční a proč.

2. Jaké způsoby hodnocení známe a používáme, co z toho je a co není formativní (2 hod.)

Účastníci sepisují na papíry způsoby, jakými se hodnocení děje, co používají sami nebo znají a vidí kolem sebe. Při sběru nápadů z celé skupiny jsou příklady rovnou klastrovány podle podobných charakteristik a přidávány do množin na zeď/nástěnku. Probíhá diskuze o využití různých typů hodnocení v kontextu konkrétních situací s příklady z praxe. Na konec bloku probíhá vyhodnocení, které způsoby hodnocení jsou skupinou vnímány jako ty, které mají formativní funkci. Cílem je uvědomit si, kolik způsobů hodnocení existuje a jaké jsou jejich přínosy, rizika a potenciál.

¹ Tato varianta se nám v rámci projektu osvědčila, je možné využít také dva samostatné dny a odstupu využít pro zapojení nabytých znalostí to praxe a v dalším dni toto reflektovat. Tím se pravděpodobně posílí schopnost účastníků aplikovat základy formativního hodnocení do vlastní praxe, naopak ztratí se tím pravděpodobně otevřenost účastníků při večerní diskuzi k hodnocení v kontextu jejich školy, což ovlivní spíše negativně cíl otevřeného přemýšlení o rozvoji žáků, školy i sebe sama.

3. Účel hodnocení a 3 základní pilíře formativního hodnocení a diskuze o jejich roli v procesu učení (3 hod.)

V rámci teoretického bloku si účastníci udělají přehled o tom, co je to hodnocení, jaké jsou jeho funkce a účel. S ohledem na účel hodnocení si ukotví přístupy, které lze zaujmout. Reflektují, v jakých situacích ve své praxi uplatňují jaký přístup a z jakého důvodu. Během bloku se lze vrátit k vytvořenému přehledu způsobů hodnocení z předchozího bloku a s příklady dále pracovat.

Účastníci se seznamují se základními pilíři formativního hodnocení (zadání jasného cíle, vymezení kritérií, poskytnutí zpětné vazby). Ve skupinách řeší praktický úkol zaměřený na aplikaci těchto poznatků v praxi (rozlišování hodnotícího a popisného jazyka v konkrétních výrociích, posuzování adekvátnosti kritérií, formulace cíle pro různé věkové kategorie žáků a žákyň). Blok je uzavřen diskuzí o roli základních pilířů v procesu učení.

4. Jak jsme na tom s hodnocením u nás – diskuze nad postavením hodnocení v kontextu celé školy, propojení s vizí školy, ŠVP, navázání na kulturu školy, co můžu jako učitel ovlivnit a co už ne? (2 hod.)

Večerní diskuzní blok (případně poslední blok prvního dne) je zaměřen na zamyšlení nad kulturou hodnocení v kontextu celé školy. Podle velikosti a složení účastnické skupiny (jednotlivci – skupiny ze stejné školy) lze pracovat ve skupinách s podporou mentora nebo celou skupinou. Účastníci přemýšlí nad vizí své školy a jejím provázáním s ŠVP, a jak se vize projevuje v nastavení vztahů, jaký má vliv na celkovou atmosféru, převládající způsoby učení a hodnocení. Reflektují vlastní pozici v tomto systému a diskutují s ostatními, jaké možnosti pro změnu nebo podporu ve škole jako pedagogové mají.

5. Ukázky z praxe – sdílení zkušeností z výuky účastníků (2 hod.)

Pro tento blok dostávají účastníci za úkol přinést příklady hodnocení ze své praxe. Blok slouží jako začátek druhého dne kurzu, případně jako připomenutí základních pilířů tehdy, kdy mezi dny kurzu je delší časový odstup. V takovém případě lze využít čas mezi částmi kurzu k zadání praktického úkolu k vyzkoušení přímo v praxi a součástí tohoto bloku bude také orientace účastníků a organizační pokyny.

Příklady z praxe jsou nahlíženy v celé skupině a je pojmenováno, kde účastníci vidí formulované pilíře, případně jakým způsobem lze s hodnotícím výrokem dále pracovat, aby pilíře obsahoval. Účastníci mezi sebou sdílí své zkušenosti a tipy, které získali ve své předchozí praxi nebo v mezidobí kurzu.

6. Trénink formulace formativního hodnocení (2 hod.)

Skupiny účastníků s mentory mají k dispozici několik modelových příkladů či situací, kdy je třeba formulovat hodnocení. Vytváří podle příkladu ukázkou zadání úkolu a stanovují k němu kritéria, případně podle zadání úkolu a kritérií formulují hodnocení žákovského výstupu. V rámci tohoto bloku lze pracovat i s konkrétními příklady od účastníků nebo jinak reagovat na jejich potřeby. Hlavním cílem je procvičit konkrétní dovednosti pedagogů, které jsou třeba pro úspěšnou práci s formativním hodnocením, případně vyjasnění otázek.

7. Seznámení s doporučenými materiály k přípravě vyučovací hodiny, práce s reflektivním deníkem (2 hod.)

Cílem této části kurzu je představit účastníkům podpurné nástroje pro plánování a reflexi výuky. Součástí je představení práce s reflektivním deníkem, který má pedagogům sloužit k dlouhodobému uvažování a zaznamenávání vlastního růstu a sbírání důkazů o vlastním učení. Dále lze představit příklady z praxe, které pedagogům pomáhají při stanovování cílů výuky a vyhodnocování jejich dosažení (různé kompetenční profily, tabulky vývojových kontinuí, ukázky žákovských i učitelských portfolií apod.). Skupina o ukázkách diskutuje a každý účastník přemýšlí o jejich využití ve vlastní praxi.

8. Prostor pro formulaci osobního cíle, promyšlení dalších kroků ve škole (1 hod.)

Účastníci vytváří konkrétní plán pro svou praxi s aplikací nově nabytých znalostí, dovedností a nápadů. Na začátku bloku pracují samostatně, poté se spojují do skupin s mentorem a diskutují o svých záměrech, dostávají zpětnou vazbu od ostatních účastníků a od mentora. Cílem bloku je, aby každý účastník odcházel s konkrétní formulací prvních kroků, které chce v blízké době udělat.

9. Reflexe kurzu (1 hod.)

Závěrečný blok je věnován pojmenování konkrétních učebních pokroků každého účastníka, sdílení konkrétních kroků, které chce udělat, a hodnocení kurzu (se skupinou lze formulovat několik kritérií, jejichž naplnění účastníci očekávali, a v nich kurz popisně zhodnotit). Účastníci pojmenovávají, jak se změnilo jejich přemýšlení o formativním hodnocení, hodnocení ve škole obecně a další postřehy, které jim kurz přinesl.

VZDĚLÁVACÍ CÍL

Účastníci:

- budou schopni vysvětlit principy formativního hodnocení se zahrnutím tří základních pilířů (formulace cílů, práce s kritérii, popisná zpětná vazba).
- budou schopni aplikovat základy formativního hodnocení do vlastní praxe (uvědomí si, kde již formativní hodnocení využívají, jakou formou, pojmenují si možný posun, získají zkušenost s využitím formuláře k přípravě hodiny).
- budou otevřeni ve vztahu k přemýšlení o cílech rozvoje žáků, o hodnocení v kontextu jejich školy a také k přemýšlení o vlastním učení a rozvoji.

CÍLOVÁ SKUPINA

Maximální počet účastníků

Doporučujeme 12–25 účastníků ve skupině.

Upřesnění cílové skupiny

- učitelé 1. stupně ZŠ,
- učitelé 2. stupně ZŠ,

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

- asistenti pedagoga.²

ORGANIZAČNÍ DOPORUČENÍ

Plánové místo konání

Libovolné, s ubytovací kapacitou a vhodnými prostory k formálnímu vzdělávání i neformální večerní diskuzi.

Zaměření lektorů

- odborník v oblasti formativního hodnocení, a to jak teoretickou znalostí oboru, tak praktickými zkušenostmi, nejlépe ze ZŠ.
- mentoři zaměřeni na vedení účastníků v průběhu kurzu (min. 2, lépe více).

4

Materiální a technické zabezpečení

Standardní lektorské vybavení (dataprojektor, flipchart, kancelářské vybavení např. lektorský kufřík), odborná literatura, zajištěné podklady (reflektivní deník, příprava na hodinu, Vývojové kontinuum odpovědného jednání k přírodě a lidem (Mikulicová, H., 2019)).

Způsob vyhodnocení akce

Závěrečná reflexe kurzu – otázky na účastníky (pojmenování přínosů, problematických míst kurzu, ocenění, doporučení pro příště).

SEZNAM LITERATURY

MIKULICOVÁ, Hana, 2019. *Vývojové kontinuum odpovědného jednání k přírodě a lidem* [online]. Brno [cit. 2021-10-25]. Dostupné z: <http://www.odpovednejednani.cz/vyvojove-kontinuum>

---

² Osvědčilo se nám propojení obou skupin pedagogů, s tím, že ve vybraných praktických příkladech (sdílení zkušeností, formulace cílů a jejich sdílení, přenos do praxe) bylo vhodné je rozdělit do skupin podle stupně či odborného zaměření.

